

4. **Йозеф Гофман.** Фортеп'янная игра. Ответы на вопросы о фортеп'янной игре. – Москва, 1961.

5. **Ляхович А.** Краткая социология современного академического музыкального исполнительства [Электронный ресурс] / А. Ляхович. – Режим доступа: <http://www.21israel-music.com/Music journal No27.htm>.

6. **Коган Г.** Избранные статьи / Г. Коган. – М. : Советский композитор, 1985. – Вып. 3.

7. **Гольденвейзер А.** Об исполнении шопеновской музыки / А. Гольденвейзер // Венок Шопену : сборник статей. – М. : Музыка, 1989.

УДК 785:78.021:781.6:347.147 – 047.37 (477.87)

М. М. Качур

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ТА ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Статья посвящена раскрытию основных направлений деятельности кафедры педагогики музыкального образования и исполнительского искусства Мукачевского государственного университета. Автором обосновано актуальность проводимой учебно-воспитательной и научно-исследовательской работы кафедры, доказано инновационный характер ее функционирования.

Ключевые слова: учебно-воспитательная деятельность, научно-исследовательская работа, кафедра педагогики музыкального образования и исполнительского искусства, Мукачевский государственный университет.

The article is devoted for disclosure of main directions of The Mukacheve State University Pedagogic of Music Education and Performance Art Faculty's activity. The faculty educational, scientific and research work actuality is given ground by the author, there is proved its functioning innovated character.

Keywords: education activity, scientific and research work, Pedagogic of Music Education and Performance Art Faculty, The Mukacheve State University.

Сучасний етап розвитку української музичної педагогіки характеризується євроінтеграційними освітніми процесами, які вимагають підготовки нової генерації вчителів, педагогів-музикантів ХХІ століття, спроможних залучити молодь до глибокого пізнання і художнього спілкування з музичним мистецтвом. Соціально-економічні явища, що відбуваються в суспільстві, а саме — посилення демократичних тенденцій і підвищення ролі загальнолюдських цінностей, становлення ринкових відносин, формування національної культури, — впливають на переорієнтацію навчально-виховного процесу. Пріоритетним завданням його стає виховання творчої особистості, здатної до самоосвіти та творчої самоорганізації, соціальної активності й духовного самовдосконалення.

Згідно із провідними освітніми і мистецькими тенденціями здійснює свою діяльність кафедра педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва Мукачівського державного університету. Головною **метою** її роботи є реалізація державної політики щодо забезпечення конституційних прав і державних гарантій на здобуття освіти майбутніми фахівцями та гарантування необхідних умов функціонування і модернізації, розвитку змісту фахової підготовки напряму «Музичне мистецтво», а також підвищення якості викладання навчальних дисциплін, формування якісного професорсько-викладацького складу.

Підготовка фахівців напряму «Музичне мистецтво» на педагогічному факультеті Мукачівського державного університету здійснюється у відповідності із концепцією Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ ст., Законом України «Про освіту»,

«Про вищу освіту», Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, постанов уряду, наказів та розпоряджень Міністерства освіти і науки України, місцевих органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування, статуту Мукачівського державного університету.

Зміст та значення навчально-виховної та науково-дослідної роботи кафедри педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва передбачає вирішення наступних завдань:

- забезпечення права студентів на доступність і рівноправність здобуття освіти шляхом створення необхідних умов функціонування музично-педагогічного процесу, визначення змісту пріоритетних напрямів і діяльності відповідно до державних та регіональних освітніх запитів;

- удосконалення організаційної структури педагогічного факультету, кафедри педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва;

- модернізація і удосконалення змісту навчання студентів напряму «Музичне мистецтво» шляхом забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців відповідно до їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, професійних і культурних потреб. Концептуальна модель підготовки майбутніх фахівців напряму «Музичне мистецтво» у Мукачівському державному університеті спирається на ряд *основних принципів*, обумовлених вимогами до формування фахівців у галузі знань «Мистецтво» та практичної програми підготовки відповідно до галузевого стандарту педагогічної освіти, а саме:

- фундаментальність підготовки, яка базується на засвоєнні глибоких наукових і практичних основ професійної діяльності;

- інтегративність освітнього процесу, яка визначає органічний зв'язок і взаємопроникнення елементів теоретичної, науково-дослідної, практичної підготовки студентів. Інтеграція передбачає перехід від аналітичного підходу у викладанні навчальних дисциплін до синтезуючого, заснованого на міждисциплінарних, цілемотиваційних, змістових, методичних і функціональних зв'язках усіх наук, що в цілому забезпечує комплексність процесу формування загальнотеоретичної, спеціальної, психолого-педагогічної підготовки фахівця, зорієнтованого на професійну практику та основні параметри моделі діяльності майбутнього педагога-музиканта;

- універсалізація, яка спрямована на формування особистісних якостей майбутніх фахівців, різносторонніх психолого-педагогічних, професійних теоретичних і практичних знань, необхідних для навчальної, наукової і практичної роботи, використання технічних засобів і технологій навчання;

- професійна спрямованість всієї навчально-виховної, науково-дослідної діяльності студентів на вивчення дисциплін фундаментального, спеціального і професійного напрямів у контексті майбутньої професії з урахуванням ступневості, тенденцій випереджального характеру розвитку професійної освіти у вищому закладі;

- інтелектуалізація процесу підготовки, яка об'єднує музично-педагогічну підготовку фахівця з розвитком морально-естетичної і професійної культури, формуванням системи діяльнісного підходу до оволодіння окремими, спеціальними й загальними знаннями, уміннями, навичками. Інтелектуалізація підготовки фахівця забезпечується вивченням циклу гуманітарних та соціально-економічних, природничо-наукових та фахових дисциплін професійно-практичної підготовки. У ході засвоєння інформації, характерної для вищої освіти, у студентів формуються навички евристичних і проблемно-пошукових дій, прийоми і методи розумової та практичної діяльності, що впливають на вироблення системного мислення, цілісного художнього світогляду;

- безперервність освіти, яка впливає з багаторівневого і послідовного процесу вищої освіти, взаємозв'язку вузівського періоду навчання з попередніми етапами, орієнтація на постійне професійне вдосконалення та спрямованість до майбутньої музично-педагогічної діяльності;

– індивідуалізація і диференціація навчального процесу, які забезпечують індивідуально-творчий підхід до навчання студентів, враховують певний розвиток особистісних і професійних інтересів, потреб, здібностей і можливостей;

– інноваційність фахової підготовки, яка виявляється у варіативності, динамічності змісту, форм, методів і технологій навчання студентів різних видів музично-педагогічної діяльності;

– національно-регіональний підхід, який враховує економічні, культурні умови розвитку професійної освіти та зв'язок навчально-виховного процесу із національною історією, культурою та традиціями України, її регіонів, що забезпечує виконання соціальних завдань у підготовці педагогічних кадрів, необхідних навчальним закладам Закарпаття і держави в цілому.

Актуальність навчально-виховної роботи кафедри педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва Мукачівського державного університету полягає у підготовці майбутнього педагога-музиканта, котрий володіє сучасними педагогічними технологіями, загальнонауковими, психолого-педагогічними та спеціальними знаннями, вміннями і навичками, які дають йому змогу реалізувати творчий потенціал засобами педагогічної, науково-дослідної та музично-просвітницької діяльності.

Основними завданнями навчально-виховної роботи кафедри є:

– визначення та реалізація пріоритетних напрямів навчально-виховної роботи;

– підготовка методичних рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу;

– впровадження науково-обґрунтованих та практично апробованих форм і методів навчання і виховання студентської молоді;

– інтелектуальний розвиток студентів, формування у них професійних навичок і вмінь;

– фахова підготовка студентів у процесі засвоєння навчальних дисциплін, залучення їх до активної участі у концертно-просвітницькій діяльності, творчих зустрічей та майстер-класів з провідними педагогами, музикантами, науковцями;

Науково-дослідна робота кафедри педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва Мукачівського державного університету спрямована на:

– вивчення теоретико-методологічних засад музично-педагогічної освіти;

– модернізацію змісту, форм і методів музично-педагогічної галузі;

– визначення місця і ролі музичної педагогіки як науки та навчальної дисципліни в системі національної української культури і освіти;

– обґрунтування положення про те, що українська музична педагогіка здійснює значний вплив на процес національного державотворення, розвиток духовності в українському суспільстві.

Означена мета науково-дослідної роботи кафедри зумовила відповідну сукупність **основних завдань**:

– визначення концептуальних засад вищої освіти України та виділення основних її властивостей;

– аналізу тенденцій розвитку вищої освіти, обґрунтування методики впровадження музично-педагогічних, мистецтвознавчих та культурологічних дисциплін у навчальний процес;

– розкриття ролі музично-педагогічної освіти у формуванні духовної культури українського суспільства;

– дослідження стану та перспектив розвитку сучасної музично-педагогічної науки;

– переосмислення музично-педагогічної спадщини минулих поколінь з метою використання її найкращих здобутків для розвитку творчого потенціалу студентської молоді;

– виявлення значення музичної педагогіки в системі вищої освіти України;

– окреслення особливостей національної музично-педагогічної думки в контексті світового освітнього простору.

Практичне значення результатів науково-дослідної роботи кафедри педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва Мукачівського державного університету визначається тим, що одержані результати і вироблені історико-методологічні підходи можуть бути використані:

- у подальших наукових дослідженнях актуальних проблем музичної педагогіки, мистецтвознавства, теорії та історії культури, історії української музики тощо;
- при розробці навчальних програм, підручників, авторських курсів, укладанні методичної та науково-популярної літератури у галузі післядипломної освіти працівників освіти і культури;
- для вдосконалення фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів у середніх та вищих педагогічних навчальних закладах;
- у просвітницькій діяльності громадських організацій і товариств, які займаються проблемами відродження національної освіти і культури.

Науково-дослідна та навчально-методична робота кафедри педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва Мукачівського державного університету слугує підготовці фахівців у галузі музичного мистецтва за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями: «бакалавр», «спеціаліст», «магістр». Студенти спеціальності «Музичне мистецтво» проходять педагогічну практику у найкращих освітніх закладах краю, вивчають досвід провідних фахівців як Закарпаття, так і України в цілому. Поєднання наукової і виконавської діяльності у підготовці майбутнього педагога-музиканта сприяють подоланню розриву між культурою, наукою та освітою. Це сприяє підготовці нової генерації вчителів, здатних до професійного самовдосконалення та творчої самореалізації, впровадження власних інноваційних освітніх систем.

Випускники кафедри працюють вчителями музичного мистецтва, концертмейстерами, керівниками хорів та ансамблів, художніх колективів, організаторами культурно-мистецьких заходів, художніми керівниками культурно-просвітницьких організацій, викладачами музичних дисциплін у вищих навчальних закладах різного рівня акредитації, виступають як солісти-виконавці, а також займаються науковою діяльністю в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

Серед пріоритетів діяльності кафедри – єдність освіти і науки, чому сприяє високий науковий ценз викладацького складу, участь науково-педагогічних працівників у Всеукраїнських, Міжнародних науково-практичних конференціях та семінарах з проблем музичної педагогіки, мистецтвознавства, культурології, а також видання монографій та підручників, публікація статей у фахових виданнях України.

Викладачами кафедри досліджується зв'язок мистецького світогляду та музичної свідомості студентів ВНЗ; актуальні проблеми музичної культури і музичної педагогіки; професійна майстерність майбутнього педагога-музиканта; аналізується роль художньої творчості у становленні світогляду студентів та формуванні професійної компетентності; вивчаються особливості професійного музичного мистецтва та освіти Закарпаття тощо.

Кафедра педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва співпрацює з Інститутом мистецтв Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова, з Інститутом мистецтв та провідною науковою кафедрою Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Інститутом мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, Дрогобицьким державним педагогічним університетом ім. І.Франка, кафедрою музичної україністики і медієвістики Львівської національної музичної академії ім. М.В.Лисенка, Інститутом Літургійних Наук Українського Католицького Університету, з науково-дослідницьким духовним центром схід-захід ім. Михайла Ляцка, теологічного факультету Трнавського університету (м. Кошице. Словаччина).

Налагоджено систематичну культурно-просвітницьку співпрацю із Закарпатською обласною філармонією, Мукачівським міським Будинком культури, в рамках якої здійснюються концерти, творчі вечори, лекції, зустрічі, майстер-класи, презентації, мистецькі проекти. Започатковано проведення щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі XXI століття».

Отже, кафедра педагогіки музичної освіти та виконавського мистецтва є провідною випусковою кафедрою Мукачівського державного університету. Діяльність її спрямована на виховання високого рівня фахівців у галузі музичного мистецтва, дослідження нових напрямів музично-педагогічної думки, розробку авторських навчальних програм і курсів, впровадження у освітній процес інноваційних педагогічних систем, видання навчальних посібників та підручників, посилення науково-дослідної діяльності викладачів кафедри, налагодження міжвузівських контактів.

УДК 72.035

О. І. Кириченко

СПЕЦИФІКА ПРОВІНЦІЙНОГО СТИЛЮ АМПІР (НА ПРИКЛАДІ ЄЛИСАВЕТГРАДУ - ЦЕНТРА ВІЙСЬКОВИХ ПОСЕЛЕНЬ)

В статтє рассматриваются особенности провинциального варианта стиля ампира на примере Елисаветграда – центра военных поселений южной части Украины в первой половине XIX века; выявляется специфика формирования художественного образа города с появлением ориентиров на стилевые признаки позднего классицизма.

Ключевые слова: ампир, провинциальный ампир, архитектурный ансамбль, комплекс военных строений.

The article identifies characteristics of the provincial version of the Empire style for example Elisavetgrad - the center of the military settlements southern Ukraine in the nineteenth century; reveals the specificity of formation of the artistic image of the city and features landmarks on the late classical style attributes.

Keywords: Empire, provincial Empire, architectural ensemble, complex of military buildings.

Підрунтям переродження класицизму на початку XIX століття в його пізню стадію, тобто ампір, було прославлення величі та військових перемог імператора Наполеона Бонапарта. З'явившись у Франції, ампір не набув широкого розповсюдження в Європі, хоча його специфічний войовничий і мужній характер проявився в художній культурі декількох країн. Російська імперія сприйняла і розвинула його формальні ознаки, додав йому романтичного відтінку. Дві гілки ампіру – французька і російська – відрізняються певними якостями. В російській та українській архітектурі ця пізня стадія класицизму є специфічною формою переходу до пошуків різноманітності стильових орієнтирів, що стануть притаманні еkleктиці [11, с.184]. Жодний стиль не з'являється на порожньому місці, між новими стадіями стильового формоутворення обов'язково є перехідний період, що виражений проявами змін до майбутніх новітніх стильових ознак. Саме таку роль виконує ампір, незважаючи на те, що в ньому зберігались риси універсальної художньої системи, яка притаманна класицизму. Проте між ними є суттєва різниця: за твердженням Є.І.Кириченко, класицизм XVIII століття прагнув до створення ідеальних організмів в ідеально організованому середовищі, тоді як ампір став перехідною стадією до створення розумно організованого ідеального середовища та стилістичних змін нового історичного періоду [8, с.11-12].

Притаманна ампіру регламентованість не сприяла виникненню місцевих національних шкіл, однак прийнято виділяти столичний і провінційний ампір. Столичний варіант ампіру – холодний, жорсткий, помпезний, пихатий, трохи театралізований; провінційний же – більш камерний і стриманий. У містах, подібних Єлисаветграду, який в період поширення ампіру формувався як центр військових поселень Російської імперії (на півдні української території), цей стиль орієнтувався, з одного боку, на зразки столичного, з іншого – був обмежений статусом міста. Виявлення впливу ампіру на провінційну архітектуру та особливостей містобудування Єлисаветграда в цей період є актуальним, тому що саме тоді